

Enneagrammet i Børnehøjde

Af Per Grønlund

Fotos fra kursus i NLP Huset, september 08

De fleste af os kender Eric Carles vel nu nærmest klassiske historie om Den Sultne Larve Aldrigmæt (1969), der over billedbogens få sider gennemgår sommerfuglelaryens livscyklus og et imponerende pensum af mad, alt i mens vi lærer ugedagene og at tælle til fem. Så langt så godt.

På en måde er dette slet ikke noget dårligt billede af barndommen på *fast forward*. Ikke at vi spiser os igennem den ... den strategi tillægger de fleste af os først lidt senere ... men mere at vi har en lang række følelsesmæssige ting, vi skal igennem, lære og forholde os til, inden vi for alvor – med eller uden ondt i maven - forpupper os og folder os ud med de farver og mønstre, vores personlighed er gjort af.

Om vi bliver "hvad vi spiser" - eller er født med en speciel appetit – eller måske en kombination, ved vi ikke med sikkerhed. Men det ligger lige for, at så snart vi opdager, at mor ikke er far – og at vi ikke er nogen af dem – må vi finde måder at få kærlighed, smil, opmærksomhed, bekræftelse, respekt og beskyttelse på. Vi lærer, hvad der fungerer – og hvad, der ikke gør. Mønstre, strategier og roller dannes eller folder sig ud.

De af os, der har oplevet at få to – eller flere børn – oveni købet af same køn – er ikke i tvivl ... børn er meget forskellige. Og det er de lige fra første dag. Ja, måske endda tidligere, for der er vel ikke to graviditeter, der forløber ens.

De kommer ikke med storken, men de kommer med personlighed. Det er der ingen tvivl om.

Frygteligt ord, i øvrigt. *Person lighed*. Hvad skulle man da gøre for ikke at ligne en person?

For vel er der tidligt tydelige forskelle i temperament og rytme, som først opleves i deres kommunikation, spisning og søvn. Lidt

senere er det i deres humør, fokus, energi. Hvad fanger dem, hvad interesserer de sig for, hvad motiverer dem? Er de stille eller energiske? Hvad vil de og hvordan meddeler de det? Hvordan er de alene og sammen med andre? Er de tillidsfulde i forhold til fremmede? Kan de lide at være på?

De af os som senere har lært at tælle videre til ni - og har haft lejlighed til indgående at arbejde med egen type – har med garanti allerede tænkt tanken: Hvor langt går mit mønster tilbage og hvordan viste det sig i min barndom? Hvor dybt stikker det?

Vi har alle sammen vore superkræfter og vores kryptonit. Eller måske skulle vi døbe det *frygtonit*? Lige dele velsignelser og forbannelser. Og for egen del forstår jeg nu, at hvis jeg ikke er født med det, må jeg – lidt ligesom Obelix - være faldet i gryden som helt lille. Kompasset har altid været det samme og navigationen derefter. Mon jeg er den eneste, der har det sådan?

Tidsrejser med barnevogn

Spørgsmålet bliver ikke mindre interessant, når man selv er forælder. Pludselig kan man se sit eget mønster i forælderrollen og i barnerollen på en og samme gang. En oplevelse, der er omtrent ligeså ud-af-kroppen agtig, som når man første gang tager sig selv i at bruge en vending, man selv hadede at høre som barn. Begge dele er noget, som næsten kan få luften til at stå stille.

Og nå ja, så er det at få børn er i sig selv årsag til mange *instant* tidsrejser tilbage til den gang man selv var lille. Dufter, ord, situationer – ikke mindst med dem, der nu er

bedsteforældre ... alt muligt, der bringer os tilbage. *Possible boomerang alert!*

I filmen *Tilbage til Fremtiden* bygger Marty og den gale videnskabsmand en lækker gammel Delorean om til en tidsmaskine. En barnevogn tilbyder faktisk det samme ... men sig det ikke til nogen. De er dyre nok i forvejen.

Astrid Lindgren skal have sagt, at for hende er tiden cirkulær. Det ene øjeblik er hun 3 år, det næste 80 og det næste 17. Det tager det samme splitsekund at hente en erindring og en følelse, uanset hvor i tiden, de ligger. Tiden er bare en af mange måder, vi indekserer på.

Jeg lider klart af den form for aldersrelativisme, hvis der da ellers er noget, der hedder det. Fra det ene øjeblik til det næste kan vi blive påvirket af et sanseindtryk, vores nuværende og bevidste sind ikke umiddelbart kan få til at give mening. Hvert år med sine egne erfaringer på sit eget grundlag. De er lige valide og lige levende - på godt og ondt. Til gengæld er det vist ikke på alle områder, vi bliver klogere med alderen. Børn er kloge på mange ting – hvor får de det fra? Og de har ikke engang nær så mange tidslommer i overtøjet at rode igennem.

På såvel Enneagram uddannelserne som på cafe aftenerne er spørgsmålene om Enneagrammet og børn gengangere. Det er mit indtryk, at det er et af de områder, der fylder mest, når vi bliver stille for os selv. Pludselig ser vi. Igennem boblen og de fastlåste roller.

Det smukke er, at det ikke er muligt at arbejde med disse værktøjer med andre uden samtidig at arbejde med sig selv.

Det er det samme forhold, som vi kender fra den moderne fysik. Erkendelsen af, at vi ikke kan observere og arbejde med noget uden at påvirke det, gælder også her. Måske især – når vi erstatter *noget* med *nogen* og *det* med *dem*.

Vores egen rolle bliver ikke længere begrænset til den, der observerer, guider og implementerer ... vi er ikke færdige selv. Og bliver det måske heller aldrig.

I forholdet til børn tilbyder Enneagrammet os, at vi i højere grad kan tage os selv ud af ligningen et øjeblik og gå i 3. position som jagttageren.

Det betyder ikke, at vi ikke skal se på os selv først – for vel skal vi det. Men det betyder, at vi – i øjeblikket – i højere grad har muligheden for at skille tingene ad. At vælge vores fokus og respons. Hvad er virkeligheden lige nu? Hvad skal man tro om hinanden og verden for at tænke sådan?

Jeg er sikkert ikke den eneste 2'er forælder, der på den måde har indset, at det er en rigtig god ting at putte mig selv og mine egne følelser tilbage i ligningen igen. Men man skal træde et skridt tilbage for at se det.

Men giver det overhovedet mening i forhold til børn? Lader det sig observere så tidligt? Hvad skulle formålet være? Er der et behov for det?

Når det handler om den personlige udvikling, kan man prøve det på. Stille og roligt. Mærke efter ... kigge dybt i spejlet. Beholde eller forkaste. Kritisere kurset eller aflevere bogen tilbage. Man hvad, når det handler om børn? Verden skriger på empiri her.

På skattejagt i sandkassen

Jeg var derfor mere end almindeligt begejstret, da jeg hørte, at NLP Huset er draget i felten med besøg i børnehaver, skoler og SFO'er i flere kommuner på Sjælland i et spændende tværfagligt samarbejde.

Desværre lader empiri jo vente på sig. Hjemmesiden fortæller, at der foreløbig

afholdes der en temaaften i maj og i løbet af efteråret vil der være en weekend for forældre og et forløb for dem, der arbejder professionelt med børn.

Spændende er det. Ikke mindst fordi de fleste institutioner allerede arbejder aktivt med en række interessante pædagogiske principper og teorier, herunder vel den bedst kendte om Howard Gardners 7 intelligenser. Det kan der kun komme spændende viden ud af.

Nu er jeg heldigvis ikke hæmmet af at kende opstillede hypoteser eller andet, så jeg tillader mig lige at drømme lidt om alt det, der kunne komme ud af det.

Tænk, hvis vi kunne skære tværs igennem de gamle dogmer om f.eks. køn og roller. Hvad ville det betyde for den naturkraft af en lille 8'er pige, der ikke føler sig forstået og mødt? Eller den varme 2'er dreng, der er ligeglad med at slås og komme først?

Du kan ikke sige til hende, at hun *skal fylde lidt mindre ...* eller til ham, at han *bare skal takle igennem*. Du kan ligeså godt tale kinesisk. Selvfølgelig kan vi ikke tage kromosom sammensætningen helt ud af ligningen – men er vi ikke nået dertil nu, hvor vi ærligt tør tænke den tanke, at den er underordnet?

Så kan det være, vi omsider kan tage afsked med den forkrøblede og værdiladede diskussion omkring mandlige vs kvindelige ledere (og bestyrelsesmedlemmer i øjeblikket) en gang for alle og fokusere på indhold frem for form. Ingen her tror vel for alvor længere på den med, at mænd per definition skulle være mere handlekraftige og kvinder mere empatiske?

Tilsvarende med diskussionen om religion, race og geografi, der er mere relevant end nogensinde.

Jeg boede og arbejdede nogle år i Japan og plejer for sjov at sige, at det måske er det tætteste vi kommer på en anden planet. Og en dejlig en af slagsen. Jeg var overrasket over, hvor ofte jeg følte, jeg havde mere tilfælles med mange af dem, jeg kom tæt på ... på tværs af alder, sprog, gener, kultur, religion, geografi og køn, end jeg havde med min blege, mavesure nabo i opgangen i København. Når jeg ikke automatisk slutter, at det bare er ham, der er rumvæsenet, er det fordi, jeg *har* kigget efter rumskibet. Flere gange.

Når jeg ser børn i tværkulturelle sammenhænge eller når børn leger med andre børn på ferien, er det det samme, der gælder. Er det så kun åbenhed, der gør forskellen? Eller er det fordi vi nogen gange møder hinanden på en frekvens, der er mere fri for støj og forudsætninger?

Jeg glæder mig virkelig til at høre mere og kan næsten ikke vente til maj måned - næsten uanset hvilken vinkel, de måtte have taget i deres arbejde.

Småland tur retur

I mens kan vi jo prøve at gætte lidt på nogle af de andre spørgsmål, der melder sig. Hvad vil børn og unge selv sige til at arbejde med typer?

På en måde gør de det jo allerede. Og det gjorde vi også, da vi var børn. Jeg husker i hvert fald lange – og temmelig ophedede - diskussioner blandt pigerne om, hvem der skulle være henholdsvis den lyshårede og den mørkhårede da ABBA gik på sit højeste.

Til gengæld ville *ingen* ville være Kjeld, når vi legede Olsen Banden.

I børne- og ungdomsfilm er der altid en vifte af mere eller mindre karikerede typer at identificere sig med. Det bedste eksempel fra mine egne teenageår er nok *The Breakfast Club*, hvor 5 gymnasieelever er tvunget i hinandens selskab på grund af en eftersidning.

Der er nørden, den pæne pige, den sporty, den rå og småkriminelle og den lidt småskøre og mystiske drømmer. Til at begynde med er de fastlåst i deres roller. De er deres figurer, om man vil.

I løbet af filmen krakelerer det, de stærke viser sårbarhed - og omvendt. De mindre boglige viser vid - og omvendt. Og de forstår, at de alle rummer det hele. At det er smukt sådan og at de bringer det bedste frem i hinanden.

Når man ser sig om, er det næsten blevet mere reglen end undtagelsen. *Beverly Hills 90210*, et utal af *boy bands* sammensat og stilet til lejligheden, *Spice Girls*, *Sex & the City* og ikke mindst *Friends*. Alle er de bygget op om et galleri af klare typer, hvor vi kan identificere os med en eller flere af dem. Vi spejler os – og dem vi kender - og får lejlighed til at grine lidt, græde lidt og føle os inkluderet.

På overlevelses tur i legetøjsbutikken kan vi så gyse lidt over, at mange af dem oveni købet kommer som dukker og figurer i slagfast plast. Når vi har rystet det af os, kan vi så glæde os over, at det jo også gælder her, at ingen type er bedre end den anden. De er alle vigtige og klarer sig bedst de kan.

De af os, som har arbejdet aktivt med Enneagrammet ved, at det tilbyder den samme frihed og underholdningsværdi, selvom det er langt mere nuanceret. Det kan - i hvert fald de unge - sagtens forholde sig til.

Men hvad med de mindste? Kan de genkende typer og spejle sig?

Hvad har Pippi og Emil til fælles - ud over engang at have boet i den samme magiske blyant?
Pippilotta Viktualia Rullgardinia Krysemynta Efraimsdatter Langstrømpe, datter af kaptajn Efraim Langstrømpe, tidligere havenes skræk nu negerkonge.

Efter at hun og lærerinden er blevet enige om, at Pippi og skolen nok ikke helt passer sammen, udspiller følgende sig:

Hun stod lidt uden at sige noget, og så forklarende hun med skælvende stemme: "Du kan vel nok forstå, frøken, at når man har en mor, der er en engel, og en far, der er negerkonge, og man selv har sejlet på havet hele sit liv, så ved man ikke rigtig, hvordan man skal opføre sig i skolen ..."

Hvorefter hun prøver at give frøkenen et guldur, mishandler et par fremmedord ... og er så ude af porten igen. Til hest.

For vel har hun power og magi – også når der siver lidt batterisyre ud, som i eksemplet ovenfor.

Ligger en del af magien ikke i, at det hele tiden kører på kanten til, at vi synes det er forfærdeligt, at hun er så alene? At intet barn skal bære en sådan byrde selv. Og her tænker jeg ikke på hesten. For det er sådan det er. Hjerteskrærende og morsomt på engang.

Mon ikke Pippi er en 7'er – ligesom Emil, måske?

Så er den lidt yngre Emil alligevel bedre stillet.

Hvem ville Emil have været uden sin 2'er ven Alfred, sin 9'er mor Alma og sin 1'er far Anton?

Også Emil er indbegrebet af den gode vilje og en nysgerrighed og appetit på livet. Men modsat Pippi er han samtidig lidt af en ulykkesfugl og så har han jo heldigvis en stor familie og et helt sogn, det kan gå ud over.

Tænk, hvis de havde været naboer? Den lader vi lige stå et øjeblik.

Og de andre børn i historierne? Mon ikke Tommy, Annika og lille Ida er 1'ere og 2'ere. De er jo os, når de gyser og godt ved, at det går galt. De pæne børn, der ikke fylder så meget. I kontrastens navn.

7'eren er god i børnehistorier. Tænk bare på Peter Pedal. Kan børn genkende typer? Selvfølgelig kan de det.

Hvem andre end Alice havde fulgt med kaninen ned i hullet?

GPS for forældre

Da jeg var lille troede jeg, at når bare jeg nåede en vis alder, ville jeg have alle svarene. Livet ville være som en drejebog og jeg ville være fri på den måde, at jeg altid ville vide, hvad der ville være det rigtige i en given situation. Jeg kunne næsten ikke vente.

Surprise! Jeg venter stadig. I mellem tiden har jeg omvendt fundet ud af, at hvis jeg nu *leger* voksen imens, så fungerer det egentlig meget godt. Af og til kan jeg helt glemme, at det er det, jeg gør.

Fake it until you make it kan være et godt eksempel på, at hvis vi ikke kan ændre vores tanker først, kan vi altid vende det om og ændre vores handlinger først, så følger tanken efter. Sådan lidt klumpedumpe tung,

lidt blå og lettere bizar, lidt som elefanten Bodil på rullebrættet, måske?

Vel er det, de færreste af os, der er "far til fire", men mindre kan da også gøre det og være udfordrende nok. Og når jeg selv mærker efter og ser mig omkring, er det da også det, jeg ser. At den moderne forælder er udfordret på mange områder.

Vi har fået større frihed – ikke mindst materielt – men det er på bekostning af et meget højt tempo, der kan gøre det svært at få sig selv med. Kønsrollerne står for fald – og selv om det er rigtigt dejligt for nogen af os, er det utrygt for andre. Tilsvarende med vores arbejdsvaner og fritid. Vaner er jo trygge. Også de dårlige.

Vi får vores børn senere og har sjældent de samme familienetværk, vi så tidligere. Vi er måske stadig tæt på hinanden – men ikke i ligeså høj grad en del af hinandens praktiske hverdag. Det, at få børn, er ikke en holdsport ... eller jo, men det er et meget lille hold så.

Men den positive hensigt og en masse synspunkter på alt fra work-life-balance over spising til sovning til påklædning – og ikke mindst barnets kommunikation og opdragelse, lever og trives. Der er rigtigt meget at forholde sig til og måske også leve op til. Hvem vil vel ikke gerne gøre det bedre end sine egne, hvis vi kan?

Selvom vi er nået langt siden 70'erne er der alligevel sket meget, så mon ikke det er lige, som det skal være.

Eller er det?

På mange måder er vi nærmest ovre i den anden grøft ... og skal vælge fra. Også her.

Velmenende, inspireret, videnskabeligt, pædagogisk og sundhedsfagligt ... i bedste fald forvirrende ... i værste fald direkte modstridende.

Det seneste var et indslag i TV avisen, hvor de rapporterede fra et Falck kursus for frustrerede forældre. (!) Indslagetets *punch line* var, at der i dag er tale om en ny type af tabere. (Ja, det var det ord, de brugte.) Om børn af i øvrigt ressource stærke forældre,

der i afmagt, "velmenighed" og forvirring glemmer selv at træde i karakter. Kvadratroden var vel, at hvis vi selv lader stå til, er vi i en situation, hvor den ene 7 årige opdrager den anden.

Som i alle andre forhold i vores liv i overhalingsbanen gælder det at sortere i den massive mængde af information og meninger for ikke at blive helt rund på stuegulvet. Her gælder det at holde fast i sig selv og sin egen intuition, selv om den kan være svær at høre for larmen.

I erkendelse af, at børn også oplever den samme begivenhed forskelligt må vi behandle dem forskelligt, hvis vi vil behandle dem ens.

Det er det, jeg selv synes er det absolut sværeste. Kunsten at fastholde deres opmærksomhed og give en meningsfuld kollektiv besked til to meget forskellige drengebørn.

Den yngste på 4 år har fuld fart på og er altid i gang med noget. Han har et hurtigt skiftende fokus og et sikkert blik for detaljen. Han elsker at klæde sig ud. Syngende og danse. Han har kort lunte, men det er meget hurtigt overstået.

Den ældste på 7 er følsom og drømmende. Er meget finurlig og med en krøllet tankegang, hvor selv forældrene har svært ved at følge med i den konstante talestrøm. Han grubler meget over tingene og kan blive ved med at vende og dreje de samme ting. Det sidste er dejligt, når han er midt i en af sine historier, der bare bliver bedre og bedre - og svært når det handler om et drilleri, han tager personligt. Han har lang lunte, men til gengæld går det ikke så hurtigt over.

Vil den samme besked eller episode blive opfattet ens? Helt sikkert ikke! Kommer man ind imellem til at ramme ned lige mellem to stole? Mon ikke! Lidt som et kamera, der stiller skarpt på noget tilfældigt bag ved dem begge.

Kommer man til at tale til den yngste, som man har gjort til den ældste? Ja – og det virker ikke. Det gør det sjældent, når vi generaliserer.

Forleden da vi skulle have et par ting på plads, sad jeg på hug foran den mindste og forsøgte at ræsonnere med ham. Med hovedet på skrå lagde han pegefingern på min mund og sagde: "Far, altså. Der kommer alt for meget ud."

Det har han bare så ret i, så nu vil jeg stoppe her.

Enneagrammet – eller en hvilken som helst anden teori eller model – er ikke *drejebogen*, for mon ikke vi skriver den selv? Men det repræsenterer nytænkning og en række smukke præmisser, legen kun kan blive bedre af, mens vi arbejder os igennem kapitlerne.

Det er en nøgle til tolerance, accept og en gensidig forståelse, der krydsbestøver hinanden begge veje.

Men som Thomas siger til Nuser: *Det er ikke nok, at der er grønt lys. Man skal også flytte fusserne.*

